

§ 537

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Katju Aron ym. valtuustoaloitteesta koskien kaikille saavutettavia kaupunkikalusteita

HEL 2021-007716 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Nykytilanne ja tavoitteet

Helsingin yleisillä alueilla (kadut, aukiot, puistot ja muut viheralueet) on noin 8100 penkkiä tällä hetkellä, ja määrä kasvaa vuodesta toiseen. Vuonna 2020 poistettiin neljä penkkiä valitusten vuoksi. Osa puuttuvista penkeistä ovat väliaikaisesti huollossa. Penkit ja muut istuimet ovat nykyisin pääsääntöisesti kiinteästi asennettuja.

Kaupunkiympäristön toimialan tavoitteena on suunnitella, rakentaa ja ylläpitää inklusiivisesti kaikille kaupunkilaisille ja käyttäjille saavutettavaa ympäristöä, josta kaupunkikalusteet muodostavat merkittävän osan. Istuinten osalta esteettömyys ja monipuolisuus korostuvat. Tarvi- taan esteettömiä penkkejä ja tuoleja, pitkiä ja kaarevia penkkejä, aurin- kotuoleja, divaaneja, selkänojattomia penkkejä sekä kivipaasia, muure- ja, reunuksia, portaita ja tasoja, jotka mahdollistavat istumista ja oles- kelua. Säännöllisesti päivittyvässä Helsingin kaupunkikalusteohjeessa (kaupunkitilaohje.hel.fi/kaupunkikalusteet) on yhteisesti sovitut periaat- teemme istuinten ja muiden kalusteiden suositelluista malleista, muo- toilusta, materiaaleista ja väreistä Helsinki-ilmeen mukaisesti. Kaupun- kitilaohjeessa on otettu esteettömyys huomioon tuotteissa ja ratkaisuis- sa eli esteettömyys on sisäänkirjoitettuna ohjeisiin.

Käsinojat

Käsinojat penkin molemmissa päissä auttavat liikkumisesteisiä ja apu- välineiden käyttäjiä (rollaattori, kävelykeppi, ikääntyneet, jäykkäpolvi- set, raskaana olevat äidit) nousemaan ja laskeutumaan penkille. Myös näkövammaiset kaupunkilaiset hyötyvät näin sijoitetusta käsinojasta, koska silloin on helpompaa hahmottaa penkin pään sijainti. Yhden is- tuttava tuoli on saanut hyvää palautetta erityisesti ikääntyneiltä. Siihen on helppo laskeutua ja samalla myös nousta ylös, koska molemmilla puoliilla on käsinojat, joista saa tukea. Esteettömissä penkeissä ja tuo- leissa on sekä käsitetut että selkänoja.

Penkin keskellä tai muualle kuin päätyyn sijoitettu käsinoja mahdollistaa pyörätuolin käyttäjän siirtymisen halutessaan pois pyörätuolista penkille. Jos käsinoja sijoitetaan ainoastaan penkin reunoihin, tämä ei onnistu yhtä helposti eikä ole yhdenvertainen ratkaisu kaikkien käyttäjien kannalta. Käsinojan asentaminen penkin keskelle mahdollistaa myös lastenvaunujen sijoittamisen penkin päädyn viereiseen vapaaseen tilaan ja lastenvaunuissa olevan pienen lapsen nostamisen helpommin penkillä istuvan henkilön syyliin.

Esteettömyysohjeet ja esteettömät penkit

Esteettömän rakentamisen SuRaKu-ohjeet sisältävät katu-, viher- ja piha-alueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyviä esteettömyysohjeita. Käytännön ohjeisto syntyi Helsingin, Espoon, Joensuun, Tampereen, Turun ja Vantaan kaupunkien yhteistyönä vuonna 2004. Työohjeet valmistuivat Helsinki kaikille -projektin johdolla ja sosiaali- ja terveystieteiden tuella.

Yhtenä Helsingin oman esteettömän perus- ja metsäpenkin suunnittelun lähtökohtana oli SuRaKu-projektissa määriteltyjen esteettömyyskriteerien huomioiminen. Penkkien kehittäminen tehtiin yhteistyössä Helsinki kaikille -projektin sekä vanhus- ja vammaisjärjestöjen kanssa. Penkkien prototyyppejä testattiin Reumaliiton tiloissa keväällä 2008. Testaajien kommentit huomioitiin penkkien jatkokehityksessä. Penkkien rakenne suunniteltiin sellaiseksi, että se mahdollistaa päätykäsinojen lisäksi tai niiden sijasta myös monia käyttäjäryhmiä palvelevien välikäsinojen asentamisen. Penkin käsinojen paikkaa voidaan varioida esim. sijoittamalla toinen käsinoja penkin päähän ja toinen keskelle, jolloin penkille on helppo siirtyä istumaan pyörätuolista.

Kalusteiden tulee erottua tummuuskontrastilla alustan pintamateriaalista. Pöydän äärestä tulee varata pyörätuolille vähintään 800 mm leveä tila. Heikkonäköisen tulee pystyä erottamaan pöytä ja penkki toisistaan, esimerkiksi pöydän kontrastivärisestä reunuksesta. Kalusteissa ei saa olla teräviä tai muutoin törmäys- tai muuta vaaraa aiheuttavia osia tai rakenteita.

Esteettömien istuinten mitoitusohjeet on annettu SuRaKu-esteettömyyskriteeritaulukossa 14, Istuimet. Helsingin uusien perus- ja metsäpenkkien suunnitteluprosessin aikana esteettömyyteen liittyvä mitoitus tarkentui seuraavasti:

- Esteettömissä istuimissa tulee aina olla selkänoja ja käsinoja(t).
- Istuinkorkeus on 470–480 mm.
- Istuimen syvyys on 430–480 mm.
- Istuimen kallistuskulma on vähintään 1° ja enintään 3°.

- Istuimen ja selkänojan välinen kulma on vähintään 95° ja enintään 110°.
- Selkänojan korkeus istuimesta on vähintään 400 mm.
- Käsinojan korkeus istuimesta on vähintään 200 mm ja enintään 240 mm.

Mitoitusohjeita noudatetaan myös valmismallien hankinnassa.

Epäkohtiin puututaan

Kaupunkiympäristön toimialan kaupunki- ja maisemasuunnittelupalvelu käy säännöllisesti läpi kaupunginosien kehittämistarpeet yleisten alueiden suunnitelmien laadinnan yhteydessä. Katujen, aukoiden, puistojen ja muiden viheralueiden kunnostushankkeissa korjataan mahdolliset puutteet ja epäkohdat kaupunkikalusteidenkin osalta.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Tomas Palmgren, projektinjohtaja: 310 38586
tomas.palmgren(a)hel.fi
Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite 23.06.2021 Aro Katju Kaikille saavutettavia kaupunkikalusteita Helsinkiin

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Katju Aro ja 16 muuta ovat tehneet 23.6.2021 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Kaikille saavutettavia kaupunkikalusteita Helsinkiin
Kaupunkikalusteilla voidaan luoda julkista tilaa, joka on kaikkien yhteinen ja kaikki mukaan ottava. Helsingin kaupunkitilassa pyritään julkilausuttujen tavoitteiden mukaisesti luomaan ympäristöjä, jotka ovat kaikille avoimia. Tosiasiassa Helsingin puistoissa, toreilla ja pysäkeillä nä-

kee kuitenkin jonkin verran tuoleja ja penkkejä, joiden tarkoitus vaikuttaa olevan istumisen tai makaamisen estäminen. Joissain paikoissa tuolit ja penkit on poistettu kokonaan. Osassa paikoista istumista on pyritty estämään ylimääräisillä kaiteilla tai terävillä kulmilla.

Useimmiten nämä ratkaisut kohdistuvat ensisijaisesti asunnottomiin, päihdeongelmaisiin ja nuoriin, joille näin tarkoituksella tai tahattomasti eriarvoistavasti viestitään, että he eivät olisi tervetulleita kaikille yhteiseen tilaan. Vaikutukset kohdistuvat myös iäkkäisiin, raskaana oleviin ja muihin, jotka tarvitsisivat istumispaikkaa toreilla, puistoissa tai kadun varressa silloin kun istumispaikat poistetaan käytöstä kokonaan.

Joskus yhden istuttavilla kaupunkikalusteilla halutaan varmistaa nimenomaan turvattomuutta kokevien iäkkäiden mahdollisuus istua tuolille tai penkille rauhassa muilta tai esimerkiksi rollaattorilla. Näihinkin tilanteisiin olisi kuitenkin löydettävissä ratkaisuja, joilla ei samalla estetä muita käyttämästä samaa tilaa omaan oleskeluunsa.

Koska Helsingin tavoite on rakentaa kaikille avointa, hyvää ympäristöä, me allekirjoittaneet esitämme, että Helsinki kartoittaa ne kaupunkikonsernin omassa hallinnassa olevat julkiset ulko- ja sisätilat, joissa kaupunkikalusteilla on tällaisia ns. vihamielisen arkkitehtuurin piirteitä ja sen jälkeen vaihtaa näihin paikkoihin uudet, inklusiivisemmat ja ihmisystävällisemmät kalusteet.”

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 12.10.2021 mennessä.

Esittelijä

vs. kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Silja Hyvärinen

Lisätiedot

Tomas Palmgren, projektinjohtaja: 310 38586
tomas.palmgren(a)hel.fi
Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite 23.06.2021 Aro Katju Kaikille saavutettavia kaupunkikalusteita Helsinkiin

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano